

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(8:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1913, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 4 April</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Läsnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNESVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser & sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1913</p>
-----------------------	--	---	--	-------------

Kompromiss.

Regeringens med stort intresse emottagna förslag i folkpensioneringsfrågan föreligger nu.

Av kvinnorna har detta förslag emottagits med en svag förhoppning eller kanske rättare sagt avvaktan om regeringen skulle finna det med statsintresset förenligt att även betrakta kvinnorna som sina goda och trogna undersåtar, mot vilka det var den en kär plikt att söka skipa rättvisa.

Så långt har också regeringen gått i sitt förslag, att den föreslår kvinnornas avgiftspensioner höjda till samma belopp som männens, d. v. s. 30 % på inbetalda avgifter, och vilken riksdagsman som helst skall säkert kunna slå sig för sitt bröst och säga till sig själv: »Se, så frisinnad och godmodig är även jag!» och giva sin gärd åt likställighetsprincipen genom att rösta för detta förslag. De 23 procenten torde således redan kunna anses som en övervunnen ståndpunkt.

Men detta synes också vara det egentliga, i vad det rör kvinnorna, som regeringens förslag kan sägas vara olika kommitténs. Så t. ex. bibehålles ifråga om tilläggs pensionerna kommitténs förslag om 150 kr. för man + 100 kr. extra

tillägg för dem som under sin arbetstid haft tur att ha någorlunda goda inkomster, så att de kunnat betala inom de högre avgiftsklasserna, samt för det stora flertalet kvinnor — 125 kr. rätt och slätt.

Barn, som se efter vildgässen.

Skulptur av Alice Nordin.

Den största orättvisan stannar fortfarande på hustrurnas sida, vadan de anmärkingar kvinnorna redan framställt emot förslaget i stort sett fortfarande gälla.

Ett förslag att höja grundavgiften från 2 till 3 kr. drabbar ju de lägst avlönade kvinnorna och männen lika, även

om denna höjning i avgiften i någon mån ökar pensionen, så kvarstår dock att dessa kronor gå från de fattigaste, under det de bäst situerade fortfarande stå utanför försäkringen, och ingen skall tro att en merutgift på 1 krona är utan betydelse för den, som är mera van att försaka vad man verkligen behöver — än man är van att få det.

Angående hr Brantings förslag om barnpensionering, som man hälsade med glädje från den synpunkten, att förslaget fastslog principen om barnens rätt till försörjning, ehuru redan det gav alldeles för litet, förekommer en väsentlig nedprutning. Enligt hr Brantings förslag skulle kostnaderna gå till ungefär 4,500,000 kr., men med regeringens avprutning till 60 kr. endast till barn, vars försörjare är invalid, skola kostnaderna stanna vid 1,200,000 kr. Resultatet blir naturligtvis också därefter.

En stor folkopinion har redan tidigare uttalat sig angående kommitténs för-

slag att detta först med *avsevärda* förbättringar vore tänkbart att antagas, men alldeles visst kan det utan överdrift sägas, att *de ändringar regeringen föreslagit ingalunda äro tillräckliga för att kallas väsentliga förbättringar.*

V. U.

Från riksdagen.

Även i år har *Värner Rydén* återkommit med sin motion att pågående utredning ang. upphävande av moders rätt till anonymitet skulle omfatta även huruvida och på vad sätt utom äkten- skapets fött barn kan beredas möjlighet att erhålla kännedom om sin fader.

I första tillfälliga utskottets utlåtande säges härom:

»Då man försöker komma till djupare insikt om nu antydda frågor, erfar man snart, att här förekomma mot varandra stridande intressen, nämligen barnets rätt att få kännedom om sin mor och såvitt möjligt även om sin far samt föräldrarnas önskan att få bevara sin anonymitet. Ser man nu särskilt på barnets intressen uti här ifrågakavande avseende, anser utskottet, att det icke kan förnekas, att 'barnet har rätt till sin mor'. Om riktigheten av denna synpunkt erkännes, torde sedan enligt utskottets mening utvecklingen komma att medföra, att barnets rätt utsträcker sig att omfatta även fadern. Utskottet har emellertid ingalunda förbisett de svårigheter av mångahanda art, som framställa sig, då det gäller att lösa hithörande spörsmål. Nödvändigt har det därför syntts utskottet vara, att en grundlig utredning av dessa frågor företages för att statsmakterna sedermera skola kunna lösa desamma på ett för barnet samt såvitt möjligt även för dess föräldrar tillfredsställande sätt.»

Utskottet tillstyrkte motionen om utredning, vilken sedan gått igenom i andra kammaren utan votering.

Nattarbetsförbudet.

Regleringen därav fallen på första kammarens motstånd.

Om utredning rörande nattarbetet för män inom industrien och närliggande arbetsområden hade lagutskottet föreslagit med anledning av den soc. dem. motionen. Hrr Lindhagen och Lindqvist hade reserverat sig och tillstyrkt motionen oförändrad. Flera reservationer förelågo, från högerhåll naturligtvis med avslag både på motionen och utredningsyrkandet.

I första kammaren segrade också avslagsyrkandet och därmed har frågan fallit fastän andra kammaren med 104 röster godkände utskottets utredningsförslag. Motionen erhöll 70 röster.

Motionen av hrr Borggren och Nilsson om reglering av nattarbetet för såväl män som kvinnor inom bagerier, konditorier och hembagerier hade av utskottet avstyrkts. (Denna motion blev ej införd i Morgonbris förra nummer till följd av att den då icke kommit ut i tryck.) Hrr Lindhagen reserverade sig och tillstyrkte motionen, vilken naturligtvis av första kammaren förkastades

men av andra kammaren bifölls utan votering.

Frågan har även här på första kammarens motstånd fallit.

Lindhagens motion om vissa ändringar i lagen ang. förbud för kvinnors nattarbete

har av lagutskottet avstyrkts. Motionen är fallen i första kammaren. Kravet om ändringar i en lag, vars nytta är mycket omtvistad, synes stöta på ett ofattligt envist motstånd.

Sockertullen.

Med vilken fart våra livsmedel under de senare åren drivits i höjden är för alla väl bekant, och var och en, som aldrig så litet fått syssla med matfrågor, har nog samt fått lära sig huru omöjligt det är att med små inkomster skaffa det för ett hushåll nödvändiga. Ingen har heller kunnat undgå att lägga märke till den stora ovilja häröver, som varit rådande i landet, och klagomålen ha varit så kraftiga, att de ekat ända in i k. m:ts regering. När så den nu församlade riksdagen hälsades av konungen, framgick av trontalet att regeringen tänkte framlägga proposition om sänkning av tullen på socker och sirap, var det nog en och annan som resonerade som så: Ska vi börja förbilligandet av livsmedlen i den ändan? Nåja, visserligen tycks regeringen resonera som så: »Varför inte äta bakelser i stället för bröd», men när sockret är både rikt på näringsvärde och en god krydda och därtill betydligt dyrare (15 till 20 öre pr kg.) hos oss än t. ex. i Danmark och Tyskland, kan det vara både rätt och behövt att det sänkes i pris. Denna till synes obetydliga fråga har ju sedan blåsts upp till betydande dimensioner och de drabbningar, som föregingo frågans behandling i riksdagen, voro både många och långa. Den lilla tullsänkningen skulle bli ett minus i en profit-hungrig trustsammanslutnings beskattning av svenska folket, och därav oväsendet. Protestmöten anordnades och resolutioner avfattades, var det hotades med arbetslöshet o. d., om regeringen ämnade vidhålla sitt förslag. Huru sedan regeringen böjt sig för denna kapitalmakt och de skäl den angivit för sin kapitulation äro nog välkända av våra läsare och vi vilja därför inskränka oss till att lämna ett referat av några av de anföranden, som hölls i riksdagens kamrar, då frågan den 11 mars var föremål för behandling.*

Regeringens förslag innebar en sänkning av tullen från nuvarande 14 öre till 10 öre åren 1914 och 1915 samt 9 öre 1916, 8 öre 1917 och 7 öre 1918

* För dem, som äro intresserade av att närmare studera den mäktigaste kapitalsammanslutningen i vårt land, nämligen sockertrusten, hänvisas till de broschyrer i ämnet, som utkommit på Tidens och Frams förlag.

pr kg. raffinad. Detta regeringens förslag till tullsänkning är baserat på trustkommitténs beräkningar och torde vara en mycket beskedlig prutning på de oerhörda summor, som trusten under en följd av år haft laglig rätt att plocka från landets befolkning. Den socialdemokratiska medlemmen av trustkommittén, hr Palmstierna, hade också reserverat sig däremot och föreslog i en motion att sockertullen sänktes till 9 öre 1914, 7 öre 1915, 6 öre 1916, 5 öre 1917, 4 öre 1919 och 3 öre 1921 pr kg. raffinad. Härvid skulle, enligt motionärens mening, denna tullsats få stanna.

Dessutom motionerades om tullens sänkning med 2 öre samt om avslag på den kungl. propositionen.

Sedan förslagen blöts och stöts i bevillningsutskottet, där inte ens sockertrustens chef sänkades, föreslog utskottet riksdagen:

att tullen på raffinerat socker måtte sänkas till 11 öre år 1914, 10¹/₂ öre år 1916 och 10 öre 1918;

att råsockertullen måtte bestämmas till resp. 8, 7¹/₂ och 7 öre;

att sirapstullen måtte sänkas till 5 öre och

att mellansvenska sockerfabrikerna måtte beviljas en fortsatt skattelindring av 3 öre.

I sin reservation yrkade utskottets högerledamöter på sirapstullens bibehållande vid dess nuvarande belopp, 10 öre, och ytterligare 1 öres skattelindring för de mellansvenska fabrikerna. De socialdemokratiska utskottsledamöterna reserverade sig till förmån för k. m:ts ursprungliga förslag och yrkade dessutom bifall till motionen om sänkning av sockerskatten med 2 öre.

Debatten öppnades i andra kammaren av finansministern, som med ett par ord erkände regeringens frånträdande av sin proposition.

Därefter begärdes ordet av hr Palmstierna, som i ett timplågt anförande skarpt klandrade regeringens hållningslöshet och förklarade, att man nu stod inför en synnerligen egendomlig politisk situation, då man bl. a. måste försvara regeringens förslag mot regeringen själv. Själva grundvalen för regeringens förslag yore mycket stark, och även den nationalekonomiska vetenskapens män ha kunnat godtaga det resultat man kommit till. Vad industrien själv vållat i fråga om merkostnader bör staten ej premiera genom tullskydd. Detta är huvudpunkten i regeringspropositionen. Den uppfattning i detta avseende, som tal. företrätt i trustkommittén, hade också vunnit uttryckligt erkännande av regeringen. Och på grund av detta erkännande kunde tal., trots skiljaktigheterna i detaljerna, yrka bifall till regeringspropositionen.

Även statsministern erkände regeringens nederlag, men förklarade att det varit nödvändigt att handla så som gjorts för att icke skada de små betodlarna. Han utbad sig förtroendevotum av de båda vänsterpartierna, oavsett hur högern komme att ställa sig till frågan.

Hr *Branting* yttrade bl. a.: Mot en sådan vänsterpolitik som den, vilken kommit till synes i denna uppgörelse, måste jag å egna och helt visst å hela partiets vägnar nedlägga vår allra bestämdaste och mest energiska protest. Regeringen har genom denna ej blott åstadkommit bitter missräkning ifråga om de lindringar i dyrtiden, som den högtidligen utlovat åt de mindre bemedlade samhällslagren, utan den har ock, detta är kanske det värsta av allt, tillskapat en politisk situation, som hotar att leda till ett avbrytande av den vänsterpolitiska utveckling, varav vårt land är i starkt behov och för vars främjande även socialdemokratin, med fullt bevarande av sin självständighet, givit den nuvarande regeringen sitt stöd. Regeringens politik är icke blott ett missgrepp, den är ett av de oförsvarliga missgrepp, som en parlamentarisk regering icke kan komma förbi, även om den nu lyckas erhålla en tillfällig majoritet för sitt handlingsätt. En dylik politik kan socialdemokratin icke giva sitt stöd. Vi måste av regeringen kräva klar och bestämd vänsterkurs, ej minst när det gäller folkets intressen gent emot kapitalmakten. Har regeringen med sin nuvarande sammansättning icke möjligheter att föra sådan politik, så måste det bli det liberala partiets uppgift, för såvitt det icke helt vill svika löftena till sina egna valmän, att söka återställa och för framtiden säkerställa förutsättningarna härför.

Hr *Fabian Månsson* yttrade bl. a.: Statsministern har talat om att om det liberala partiet velat segla i medvind så skulle det ha hållit på sitt ursprungliga förslag. Men det gällde att gå pliktens väg och skydda de små brukarna genom att ge efter för trusten. Det var ej behöfligt. Det är ej rätta vägen. Om en arbetare här i staden har fått ett understöd på 30 å 40 kronor i månaden och han går upp till fattigvårdsstyrelsen och säger: Jag kan ej reda mig på detta, ni måste ge mig mer, och för han oväsen däruppe och hotar att göra staden någon skada om man ej vill ge honom vad han begär, vad får han då? Jo, sex månader på Svartsjö det får han.

Här har sagts en gång från tronen, att detta landet skall vara ett kungarrike och inte prästägall, och åt de orden vill jag nu ge eftertryck. Det skall vara ett kungarrike, en demokrati, ett folkets land under den eller den styrelseformen, men det skall varken vara ett bolagsdöme eller tjuvadöme.

För mig står här frågan om folket skall kunna lita på sina förtroendemän, om detta folk, som efter årtiondens strider äntligen tillkämpat sig medinflytande på hur landet ordnas, skall narras eller om det skall ha något att säga till om. På den väg regeringen nu slagit in komma vi in i ett kapitalistvälde, som kommer att demoralisera hela nationen. Och beträffande denna så poc-kande industri, så kan man diskutera huruvida det ännu är enskildas eller statens fabriker, ty staten har på fem

år lagt ner genom tullar 115,000,000 i desamma, så att dessa fabriker äro lika mycket samhällets som trustens om det skall komma till en hårdhänt uppgörelse.

Jag vill sluta med att säga att vägen är farlig. I det stora trustlandet i väster fälldes en gång av en man, jag tror att det var i kongressen, följande ord, som kunna karaktärisera vad jag menar:

Han sade: I forna tider sade vi till våra söner: Min son, var flitig, ihärdig, gudfruktig och sparsam, så går det dig nog väl här i världen. Nu säga vi: Du behöver varken vara flitig eller ihärdig eller gudfruktig eller sparsam, du behöver bara vara fräck. Gack till kongressen och skaffa dig en tulltaxeparagraf, som hjälper dig att utplundra dina medmänniskor. Riv hastigt ihop pengar, och om du får samvetsqual så se dig omkring i landet och du skall finna en hel hop högt uppsatta slynglar, som gått samma väg till rikedom och heder.

Dessutom gjordes kraftiga inlägg i debatten av hrr *Christiernsson*, *Thorsson* m. fl.

I första kammaren talade för socialdemokraterna hrr *A. C. Lindblad* och *Bäckström*.

Resultatet blev, att andra kammaren efter 10 timmars diskussion beslöt med 139 röster mot 78 att bifalla kompromissförslaget. I första kammaren antogs det med 119 röster mot 12.

I fråga om sirapstullen stannade kammarna i olika beslut, varför frågan sedan varit föremål för gemensam votering, som utföll så, att denna tull sänktes från 10 till 5 öre pr kg. fr. o. m. 1 jan. 1914.

Liberalernas första försök att lätta den tryckande dyrtiden har ordentligt misslyckats och än en gång har det visat sig, att landet regeras icke av en liberal regering utan av kapitalmakten. Sådant måste ändras.

Maria Kvist.

I juni detta år

avhållas åter

Internationell kvinnorösträttskongress.

Det är nu *Ungerns* tur att mottaga kongressen. Den skall hållas i *Budapest* den 15—20 juni. Med anledning härav införes nedanstående artikel.

Något om kvinnorörelsen i Ungarn.

(För Morgonbris av *I. A. Davidsson*.)

Ungarn står i politiskt hänseende minst 25 år tillbaka i jämförelse med Sverige, och under sådana förhållanden är det naturligt, att *kvinnorörelsen* i detta land har att kämpa med oerhört stora svårigheter. Den förnämsta orsaken till denna Ungarns efterblivenhet torde kunna till-

skrivas det miserabla skick, i vilket landets *folkskoleväsen* befinner sig. Över 42 proc. av landets befolkning äro *analfabeter*, d. v. s. kunna varken läsa eller skriva, då de ej kunnat erhålla någon plats i de alltför få folkskolor, som finnas i Ungarn. Kvinnorörelsen i Ungarn har därför på sista tiden specialiserat sig på att giva landsbygdens unga män och kvinnor, vilka ej kommit i åtnjutande av någon undervisning i folkskolorna, de första grunderna för förståelsen av sitt *människovärde*, undervisning i konsten att läsa och skriva sitt eget modersmål. Och kvinnorörelsen i Ungarn bidrar därför i hög grad till höjandet av sitt lands kultur, på samma gång som den naturligtvis också städse förfäktar sina ideal: *fullständig jämlikhet med mannen i politiskt och socialt hänseende*.

I Ungarn rasar, som bekant, sedan många år tillbaka en synnerligen häftig strid för erövrandet av *den allmänna rösträtten*, och liksom hos oss för 25 år sedan har man kommit så långt, att man i dessa dagar bildat ett slags *folkriksdag*, d. v. s. de ur parlamentet *uteslutna* riksdagsmännen, som strida för införandet av allmän rösträtt, ha på egen hand bildat ett *»Gegenparlament»*, i vilket de framlägga folkets verkliga önskemål och *kritisera* det maktägande parlamentets åtgärder och beslut. Liksom hos oss torde det komma att visa sig, att dessa folkriksdagar föga kunna uträtta, så länge majoriteten av folket ännu är *oupplyst* och indifferent i fråga om sina politiska rättigheter. Men med den stigande upplysningen och en målmedvetet bedriven *politisk agitation* torde även folket i Ungarn komma att till sist erövra första villkoret för grundläggandet av ett bättre samhällssystem: *den allmänna politiska rösträtten*.

Vi skola här nedan tala något om de förnämsta kvinnliga kämparna för *kvinnans politiska rösträtt* i Ungarn. Först presentera vi den vackra och energiska *fru Rosika Schwimmer*, personifikationen av kvinnorörelsen i Ungarn. Sedan många år tillbaka har hon arbetat, oegennyttigt och intelligent, för kvinnans politiska rösträtt, och de, som bevistade den *internationella kvinnokongressen i Stockholm* förlidet år, torde väl erinra sig henne, ty hon deltog med liv och lust i denna kongress. Och nästa år har hon den glädjen att mottaga den internationella kvinnokongressen i *Budapest*, för vars anordnande hon f. n. är strängt upptagen från morgon till kväll. Så ha vi redaktisen av *»Ungarns Morgonbris»*, *fru Szeréna Ladanyi Buchinger*, som redigerar arbeterskornas egen tidning *»Nömunkas»* (*»Arbeterskan»*). Denna tidning startades för en månad sedan och utkommer var fjortonde dag. Fru Buchinger har varit lärarinna och är gift med *partisekreteraren* Emanuel Buchinger, som desslikes är redaktör för den tyska partitidningen *»Volkstimme»* i Budapest.

Som *talarinna* synnerligen uppbugen är även fröken *Mariska Gardos*. Hon vistas f. n. i *Paris*, där hon redigerar en *ungersk-fransk tidskrift*, som har till uppgift att upplysa det *bildade Europa*

om den sociala ruttenhet och den efterblivenhet, som råder i hennes hemland Ungarn. *Mariska Gardos* är utomordentligt lärd och fint bildad och har tagit en mycket livlig del i den ungerska arbetarrörelsen.

En annan framstående talarinna bland arbetarrörelsen i Ungarn är *Szeréna Timar*, om vilken vi kanske skola tala i ett annat nummer.

Och till sist presentera vi *fru Julia Szabo Csizmadia*, gift med den store skalden *Alexander Csizmadia*, förtroendemän för lantarbetareförbundet i Ungarn. Hon är även en framstående talarinna och förtjänar ock sitt omnämnande i denna tidning såsom *Csizmadias* trogna maka och *sångmö*. *Alexander Csizmadia* är Ungarns störste lyriker i vår tid och det socialdemokratiska partiets stolthet. Få, om ens någon man är så populär i ordets bästa bemärkelse som *Alexander Csizmadia* i Ungarn. T. o. m. den borgerliga pressen tillerkänner honom numera gärna epitetet »*den andre Petöfi*», och det vill ej säga litet! Och det bör då nämnas, att alla kärleksdikter, som *Csizmadia* skrivit, har han ägnat sin i alla skiften trogna hustru, »*sin Julia*», med vilken han varit förenad i ett snart 20-årigt äktenskap. Och dessa dikter höra, enligt vad försäkras från kompetent håll, till de vackraste som något landslyrik kan uppvisa.

I. A. Davidsson.

Den internationella soc. kvinnodagen söndagen den 2 mars.

Soc.-dem. kvinnokongr. V. U. och Kvinnornas Samorganisation

avhöll i *Stockholm* en agitationsfest. Festen var anordnad i B-salen och medverkade *Anna Sterky*, som höll hälsningstalet, samt riksdagsman *Carl Winberg*, som talade om »Kvinnornas rätt och samhällets intresse». *Jessie Wessel* deklamerade stämningsfullt och *Stockholms* allm. kvinnoklubbs sångkör utförde förtjänstfullt flera sångnummer.

Resolution antogs, densamma som föregående år.

Litet varstädes ute i landet avhölls möten och infördes här nedan inkomna referat.

Ystads kvinnoförening

hade ett vällyckat möte i Folkets Hus' A-sal, som var i det närmaste fullsatt. *Fru Maja Strandberg* höll föredrag och poängterade skarpt nödvändigheten för kvinnorna att få medbestämmanderätt i den lagstiftande församlingen. Tal. belyste alla de stora och viktiga frågor, som fordra även kvinnornas direkta inflytande. Kvinnorna måste därför arbeta energiskt på erövrande av den politiska rösträtten, och få vi icke endast söka vinna sympatier för vår rättvisa sak utan så stärka våra organisationer,

att vi bliva en maktfaktor att räkna med. Uppmanade till sist alla kvinnor att teckna sina namn på de listor F. K. P. R. kommer att utsända, så att en kraftig opinionsyttring kommer till stånd. Tal. avtackades med en hjärtlig applåd. Vid mötet antogs en resolution så lydande:

»Kvinnor i Ystad, samlade på internationella kvinnodagen den 2 mars 1913, uttala sin bestämda önskan, att den fulla politiska medborgarrätten såsom ett av de viktigaste medlen att höja kvinnan och förbättra hennes ställning i alla avseenden samt i rikaste mått tillföra samhället hennes intresserade arbete, utan uppskov måtte av statsmakten tillerkännas alla Sverges kvinnor.»

Ronneby kvinnoklubb

avhöll möte söndagen den 2 mars med anledning av den internationella kvinnodagen. Ett utomordentligt praktigt föredrag hölls av riksdagsman *Ingvarsson*, varjämte musik utfördes, och antogs resolutionen i överensstämmelse med föregående år.

Mötet var dock ej så fulltaligt besökt som varit önskligt, men lämnade god inre behållning, skrives till *Morgonbris*.

Bjuvs kvinnoförening

avhöll möte den 2 mars med föredrag i rösträttsfrågan och uttalade sin fordran på allmän, lika och direkt rösträtt för kvinnorna i vårt land.

Eskilstuna kvinnoklubb

hade i anslutning till internationella kvinnodagen anordnat en fest söndagen den 2 mars. Föredrag hölls av *fru Ruth Gustafson*. Sång och musik utfördes. Den mycket välbesökta och vällyckade festen avslöts med gemytligt samkväm.

Karlskoga kvinnoklubb,

med partivän *André* som talare, avhöll ett vällyckat möte den 2 mars.

Oxelösunds och Nyköpings kvinnoklubbar

ha i anslutning till kvinnodagen avhållit praktiga möten den 9 och 16 mars med *fru Ruth Gustafson* som talare i rösträttsfrågan.

Malmbergets kvinnoklubb

hade anordnat offentligt möte å den internationella soc.-dem. kvinnodagen, sönd. den 2 mars. Vid det synnerligen talrikt besökta mötet höll hr *K. Elving* ett med livligt bifall mottaget föredrag över ämnet: Kvinnans frigörelsekamp.

Trelleborgs kvinnoklubb

avhöll ett festligt möte den 2 dennes med föredrag av en klubbmedlem, som kraftigt framhävde kravet på full politisk medborgarrätt för kvinnor. Efteråt vidtog samkväm.

Soc.-Dem. Ungdomsförbundets första decennium.

De första tio åren äro nu gångna, en tid som nog för de flesta synes kort. Det har även varit en tid rik på händelser och djupa intryck inom hela arbetarrörelsen och har ungdomsförbundet icke minst bidragit till insatserna.

1902 var väl det år som väckte en del då mycket unga. Man sökte att komma in i arbetarrörelsen, men det var inte för alla så lätt att finna sin organisation, helst för kvinnorna, som inte hade resp. fackföreningar att ingå i och ungdomsförbundet, som fanns, var man inte så säker på vad det ville.

När därför soc.-dem. ungdomsklubbar utlyste sina möten så öppnades dörren tyckte man till inträdet i arbetarrörelsen och till arbete för socialismen. På den tiden diskuterades socialismen och framtidsstaten byggdes upp var helst två voro församlade, detta utan åtskillnad vare sig det var ett par unga män eller unga kvinnor som ödet sammanfört.

I den festskrift, som med anledning av jubileumet utgivits, får man en sammanfattande och klar översikt över förbundets verksamhet, olika arbetsuppgifter från upplysnings- och agitationsarbetet till de taktiska striderna. Historiken över förbundets utveckling är skriven av *Emil Vallin*, dess principiella hållning av *Zeth Höglund*, dess hållning i kampen mot militarismen av *P. Albin Hansson*. Frams historia har *Gustav Möller* skrivit och *Stormklockans* har *K. Kilbom* tagit hand om.

En viktig faktor i förbundets upplysningsarbete har förlagsverksamheten varit. Agitations- och socialistisk litteratur har naturligtvis varit förhärskande, men många betydande litterära arbeten ha även utgivits. Som synnerligen betecknande kan ju anföras att förbundet fått förlägga arbeten av *Aug. Strindberg* och *Ellen Key*.

Festskriften minner starkt om vilken viktig faktor i arbetareungdomens kulturella lyftning förbundet varit.

Förbundet går nu in i sitt andra decennium. Att det må växa stort och starkt är förvissat allas önskan. Det har en betydande arbetsuppgift bland vår ungdom att fylla och dess klubbar ha bättre tillfällen än fackföreningarna, att väcka till socialistiskt tänkande och kännande och till kulturell upplysning. Må framtiden visa på det socialistiska tänkandets förädlande inverkan.

S. S.

Agitera för

MORGONBRIS!

Fabriken.

I fabriken arbeta många människor. Det stora komplexet upptar ett helt kvarter. Ur de jättelika skorstenarna bolmar svart rök och maskinerna arbeta dånande och pustande tolv timmar i sträck.

Två gånger om dagen blåser den hessa pipan. Det är tecknet till att en kort fritid är inne. Om morgonen vandra skarorna in där. Deras minspel förråder trött resignation. Rörelserna äro lama. Talet kommer tungt, framstött i enstaviga satser. Ingen klang i rösterna. Intet jubel i stämman. Ingen flykt över tankarna. — Och om aftonen gå de åter ut och vända tillbaka till hemmen. Ännu mer trötta, likgiltiga, slöa...

Andra skaror inta deras platser. Maskinerna dunka. Mitt i natten rusar den svarta röken ur skorstenarna och stiger det dova ljudet från pistonerna ut i stillheten.

Det är som ett instängt rop, vilket ej hittar ut.

— Hjälp — hjälp — hjälp...

Det är hett därinne.

Stora salen, maskin vid maskin, långa bänkar och skruvstycken och människor, män och kvinnor. Trötta, slöa, söndergångna. De stå lutade över sina verktyg. Händerna löpa, röras mekaniskt, inlärt. År efter år. Samma gester. Samma tankar. Samma korta, snabba ord, en smula feberaktigt, hetsat, nervöst, med något plågat i tonfallet.

Genom sotet synas de tärda dragen. Ingen glans i ögonen. Ingen färg på kinderna. Och ändå är där ingen som är över trettio år...

Arbetet glider fram de långa timmarna. Sotet och hettan äro outhärdliga. Maskinernas dånande och pustande väves som en helvetesmelodi in i hjärnan. Och dagen går.

Därute är sol.

Men den får ej nå hit in. Fönstren äro målade. Barnens skrän och lekar därute höras hit. Kanske är där någon som ännu äger en mjuk känsla. Då grips han eller hon. Av vad? Hat? Grämelse? Bitterhet...

Men fabriken måste hålla driften uppe — —

I det stora kontoret rinner solen in på golvet. Där sitta män lutade över sina pulpeter. Unga, med livsmod i dragen och övermod på läpparna, gamla, grånade, välmående, stadgade och tama i tjänsten. Om innanför, i ett enskilt rum sitter "chefen".

Pennorna raspa monotont mot det vita papperet. Då och då skrapar ett stolsben mot golvet. En skruvstol knarrar och gnäller. Någon hostar.

Allt är så vitt och rent och ljust härinne. Luften är ren och lätt att andas. Därinne på fabriken fick man hosta för varje andetag. Men här går det lättare.

Och här går ingen som övervakar arbetet. "Argus" sitter instängd i sitt allra heligaste. Man behöver endast vakta då han går ut eller in.

Fönstren stå öppna. De äro inte målade. Och solen får fritt flyta in. Den för med sig bruset däruteifrån, luften och solen. Det är liv, befrielse. Ingen ångest över timmarna. Inga trötta blickar, resignerade ansikten. Maskinerna höras inte hit.

Allt går sin gilla gång.

En man stupar.

Han föres bort.

En kvinna svimmar.

Hon upphämtas livlös och kastas på en bår. Och männen, som bära den, synas oberörda, likgiltiga. Allt går ju ändå! Andra inta de fallnas platser.

Men tankarna väva en mörk väv. Varje detalj får sin färg däri. Ångest, jäkt, svält, förintelse. Det ger ingen undanflykt. Chefen är sträng. Och han är rik. Alla se upp till och lyda honom slaviskt.

Inte den minsta ljusglimt i denna tillvaro. Morgonen — till fabriken. Aftonen — hem till en tung, drömlös dvala och så — upp igen — tramp — tramp — tramp — — —

Tryta krafterna, är han ej duglig längre. En annan sättes i stället. Tills även denne stupar. Vem kan motstå hettan och dammet? Vem kan hålla sig ren och fri från bacillerna? Det går inte. Och i sista hand återstår sjukstugan och — sanatoriet.

Trettio år.

Ingen är äldre. Och på sanatoriet vid trettio år, förbrukad, bortkastad, oduglig — livs oduglig...!

Mörkrets sagor äro dystra!

Och ungdomsdrömmarna, blodets åtrå, tankarnas längtan, gå upp i rök, hetta, sot, damm. Bli baciller som fräta själ och sinne, kropp och liv.

Och gravarna, de namnlösa gravar grävas allt flera och djupare...

En ångare lägger ut från hamnen.

På kajen är det tomt.

Varför skulle man ge sig tid ta farväl av några emigranter, som kanske gå samma öde till mötes därborta som här?

Varför öda blommor och tårar på ett avsked, som inte är annat än övergången från en smärta till en annan?

Och kajen står tom.

Endast tullkarlarna kasta ännu en gång misstänksamma blickar efter den bortglidande ångaren, som för med sig en dyrbar sändning maskiner från den stora fabriken.

Men den för med sig något mer och dyrbarare. En bit av landets must och blomma, av dess varma blod och skälvande kraft, som söker sig ljusare banor.

Och den för med sig lika mycket den rike grosshandlarens spekulation som de hemmavarandes tysta ångestrop och tryckta aningar.

Men fabriken arbetar som en tung kropp. Det pustar och stönar ur den,

röken stiger bolmande svart och bakom de målade fönstren stå trötta människor med bleka ansikten och släckta ungdomsdrömmar...

Olof Bruno.

Ola Hansson.

Sent omsider börjar vår tid att uppskatta Ola Hansson, en av vårt lands mest säregna och betydande diktare. Vi införa här nedan som ett karakteristiskt prov en dikt ur den på partiförlaget utgivna boken »Folkens visor».

Ett öppet ord.

Vad som mitt innersta väsen var,
vad djupast nere i lönn jag bar,
vad varmast jag kände, vad hetast jag led,
vad i mina tankar gällast kved,
kött av mitt kött och blod av mitt blod —
det kallades dagens mod.

Att plocka sin egen själ isär,
att visa, hur tiden speglades där,
hur opp det myllrade brodd vid brodd
av livets egen brokiga sädd,
att blotta var skälvande känslotråd —
det kallades fruktlöst dåd.

Att gripa vart halvkvävt ångestskri,
var sorgset suckande melodi,
att pressa andras smärta in
i ens eget ömmande, fina skinn
och säga: så känna vi tidens ve —
det möttes av hän och spe.

Och är än känslan sjuk som i kramp,
och om vid tankarnas dova tramp
det glimmar inunder ögonens bryn
som återsken av en vådeldssyn
och allt är ett skärande lid och strid —
så skylld på vår egen tid!

Att veta så innerligt fast och visst,
att lyckan slår ögonen upp till sist,
att andra skörda där vi ha sått,
den livets lycka som vi ej fått,
att inne i vandan slumrar ro, —
min enda, stora tro.

Minneslistan.

Kvinnoklubbarna uppmanas insända namn och fullständig adress på ordf. eller korresponderande sekr. att införas i Morgonbris minneslista.

Kommissionärer!

Sprid Morgonbris vid 1:sta majdemonstrationerna. Insänd rekvisition med förhöjning av upplagan till majnumret.

Ett besök hos krukmakerskan.

Dagen hade varit het och vägen lång. Slutligen öppnade sig skogen och gav plats åt en mager hagmark, övergående i svagt böljande fält, avbrutna av bergknallar och några tunnå lövdungar. På avstånd lyste en nybyggd uthuslänga i solskenet, på en kulle, kring vars fot en liten bäck smög fram mellan al och vide, låg en lång oregelbunden husräcka med bruten taklinje och en hög och bred skorsten; vid bäckens andra strand syntes ett lågt, rödmålat envåningshus med vita fönsterfoder och förstugukvist, ett hem av den vanliga mellansvenska typen. På gårdsplanen betade en tjuvdrad häst, några ankor snattrade i en göl i bäcken. Detta var alltså Kvarnbacken, målet för min vandring.

Jag gick fram till bostaden. Ur den öppna köksdörren bolmade imman tät och vit, och det taktmässiga ljudet av kläder, som skrubbades mot ett tvättbräde tillkännagav, att man hade byk. En gammal kvinna kom över gårdsplanen drivande några kor framför sig.

— Goddag — hälsade jag — är fröken Björnberg hemma?

Ljudet av klädskrubbandet upphörde; en kvinna kom ut ur köksdörren och strök såplöddret av sina armar.

— Är det fru B.? Åh, vad Josefina skall bli glad — får jag visa vägen till verkstaden, hon är där uppe.

Vi gingo över bäcken mot huset på kullen. En hög av krossade lergods-skärvor låg vid dörren, marken runt omkring var vit av lera — en underlig primitiv lerkvarn stod vid ena gaveln. Lerstoff täckte, grått och mjukt förtonande, väggar och golv inne i den skumma verkstaden, en ung arbetare i träskor med kläderna styva av lera och lersmorda bara armar lade sista hand vid en hög vas — framme vid gavelfönstret snurrade drejskivan runt och en kvinna i ett stort förkläde, bararmad även hon, formade med lugna säkra rörelser ett fat, då och då med blicken jämförande sitt verk med en på väggen fästad ritning. Vid vårt inträde stannade hon drejskivan och kom emot oss — en späd gestalt med fina lemmar och lätt haltande gång. Hela hennes ansikte lystes upp av glädje och välvilja.

— Välkommen, kära fru B. — Och så dröjde det inte länge, innan vi voro fördjupade i samspråk om de nya modeller och ritningar jag medfört, om glasyrer och fabrikationsförbättringar, beställningar och affärsuppgörelser. Och sedan skulle verkstaden beses. Jag beundrade arbetet vid den sinnrika drejskivan — ett litet runt bord genom en axel förenat med en undre skiva, som den arbetande driver runt med foten, varvid den övre skivan med stark fart snurrar omkring. En lerklump slås fast därpå, skivan bringas i yrande fart, arbetaren ställer in

sina händer och fingrar som formande redskap och skjuter och böjer den smidiga massan uppåt, utåt och inåt i de mest skiftande linjer. Men huru lätt och enkelt det än ser ut, fordras det mycken övning och färdighet för ett gott resultat — mina ovana händer förmådde blott åstadkomma klumpiga, sneda och löjliga parodier på fröken Björnbergs prydliga krukor och skålar. Det var en glädje att se, huru snabbt och säkert hennes starka, böjliga fingrar ur lerklumparna trollade fram den ena lilla vackra tingesten efter den andra, som sedan i jämna led ordnades på långa bräden. Och så upp på torkhyllorna! Skikt över skikt stå de där, tills dess de fått fasthet och kunna tagas ned för att före glaseringen begjutas med uppslammad holländsk vitlera och åter torkas eller för att direkt glaseras.

— Och nu måste fru B. se ugnen!

Stor som ett litet rum med en bred, vid rökgång — skall hela denna väldiga ugn fyllas med krukor?

— Ja visst, annars skulle det inte löna sig att elda upp famntals med ved för varje bränning. Vi få gillra så tätt och så mycket vi kunna få in, bara vara noga med att bygga upp det säkert, så att det inte rasar samman och väl skilja godset åt genom sådana här små trebenta stöd av eldfast lera, så att inte de färska ytorna komma i beröring med varann — då gro de ihop i bränningen. Och så mura vi ihop

I TVÄTTSTUGAN.

DIALOG I TVÅ AVDELNINGAR

av

REBECKA SVENSSON.*

Personer:

FRU LUNDGREN.
ELIN, jungfru.
EVA,
JOHANNA, } tvättgummor.

II. AVDELNINGEN.

(Samma scen. Jungfrun håller vatten ur grytan, hjälpgummorna inträda.)

EVA:

— Ja, god morgon, Elin! Tack för kaffet!

JOHANNA:

— Och för bullen med, den va' så go'.

JUNGFRUN:

— Tacka inte mej, då' frun som skaff'et er båd dopp och kaffe, ska' I tro.

EVA:

— Ja, jag trodde det och tänkte fråga, ty hon föreföll så glad och käck.

JUNGFRUN:

— Vet ni, jag blev eld och låga se'n I var här sist, ja, jag blev fräck.

Ja' sa' frun vad hjärtat innerst gömde — jag fick kraft och mod, ty rätt det var, och jag trodde själv jag nästan drömde när hon svarte: »Saken skall bli klar».

EVA:

— De' ä' då' jag sagt och ännu säger: »Allt kan ordnas, om vi vill förstå». När då' vi, som praktisk kunskap äger, skall vi inte lära andra då'?

Och jag sä'r, då' ingen nutidekvinna, som helt liknöjd sluter hjärtat till, när hon strävar för att rösträtt vinna. Vill hon rösträtt — ännu mer vi vill.

FRUN: (inkommer)

— Vill hon mer, vad då, min bästa Eva, är ej nog att börja klockan sju?

EVA:

— Långt ifrån, om vi skall mänskligt leva.

FRUN:

— Ja, Gu' hjälpe oss för folket nu!

EVA:

— Mödan bjuder ändå tretton timmar, sannerligen, tror jag, mer än nog. Allt för ofta kommer frun och stimmel att för länge vi med tvätten drog.

FRUN:

— Ja, men kära Eva, hon skall tänka vi oss vant vid denna gamla sed.

EVA:

— Och vårt arbete skall glatt vi skänka — har ej fruarna en hjärna med?

Alltid låter det: »Det här skall göras! Ni få hålla på tills allt blir slut.» Är det mänskligt att sånt tal skall föras? Att då orätt måste sjungas ut?

Inte vill jag påstå den praktiken brukar gagnas här, det vore skam, men det finns så många elak, sniken, många osed grym, som måste fram.

Frun sa' nyss, att det är seder gamla. Skall vi då i evighet va' små? Skall vi jämt i samma mörker famla, aldrig nå en högere nivå?

Fråga Hanna, fråga ibland tusen, alla skall de giva samma svar: Slaveriet i de bättre husen tar vårt allt och lämnar intet kvar.

JOHANNA:

— Ja, då' sant, och jag beundrar Eva, som har talat ut så oförskräckt, det är hon, som lärt mig livet leva, det är hon, som oss har hjälpen räckt.

Nu med fasa skådar jag tillbaka. Midnattsklockans tunga, dova slag bjöd då: Upp till arbete och vakal! En maskin av kött och blod är jag.

FRUN:

— Hu, ni tala så man rent kan rysa, men hur orätt döma ändå ni! Vem gav ved, då ni höll på att frysa? Vem gav maten? — Jo, det gjorde vi.

Oss förutan? — Ja, vad bleve summan? Var det bättre svälta få ihjäl? Med vår slant vi ändå hjälpte gumman.

JOHANNA:

— Men för slanten sålde hon sin själ.

EVA:

— Minns man ej, att slanten var så liten? Knappt det blev till kläder och till bröd, dålig gäld för mödan och för fliten; följden blev ett liv i slit och nöd.

FRUN:

— Ack, visst tror jag slanten icke räckte, men betalte dock ett gängse pris.

öppningen och brassa på och elda utan återvändo i 36 timmar — värmen måste gå upp till en 1,000° C, om glasyrerna skola lyckas.

— Åh, vad det måste vara tröttsamt!

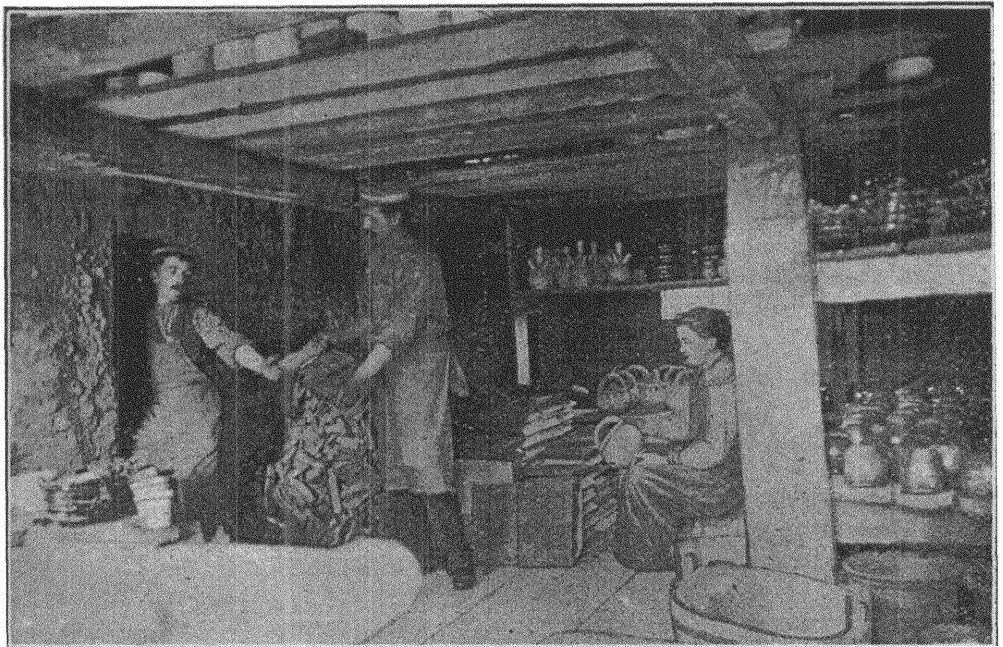
— Ja, sade fröken B. allvarligt, det är det också. Det är inte alltid så roligt, då man sitter och vaktar elden hela dygnet runt i oro och spänning för utgången. Det är mycket pengar, mycken tid och möda det gäller. Men då ugnen kallnat och man river ut godset och får fram den ena pjäsen vackrare än den andra, då man låter ögat smekas av den ena glasyrens färgtoner mera härliga än den andras, då man ser huru de runnit ut i vackrare och mera underbara fasoner i varje ny skål, varje ny vas man tar fram — då blir man så innerligt glad, så man tyc ker, att det finns inté på jorden något så roligt som att vara krukmakare!

— Men om en bränning misslyckas?

— Ja, då kan det vara ledsamt nog. Det är stora kostnader, många veckors arbete och möda förgäves. Men då är det ju ingenting annat att göra, än att börja på med friska tag igen.

— Det är allt i alla fall ett tungt och mödosamt arbete för en kvinna?

— Åh nej — och så är det roligt att vara Sverges enda kvinnliga kakelugnsmakare, för det är jag, om jag också nu liksom flera andra kvinnor nästan uteslutande sysslar med lergods. Jag arbetar emellertid inte med

några artistiska anspråk — den utbildningen har jag ju inte fått — jag gör krukor och skålar och sådant av enklare typer för hemslöjdsmagasinen. Ser Ni, far var kakelugnsmakare liksom mina farbröder och mina bröder; han grävde som jag upp leran ur vår egen mark, malde och ältade den och gjorde kakel, oglaserade blomkrukor och mjölkfat — tarvligt lergods, som vi sålde på marknaderna. Och av honom lärde jag yrket. Då far dog, var jag den enda av syskonen, som ville

och vågade lova honom, att mor skulle få leva och dö på Kvarnbacken. Svårt var det många gånger att hålla löftet — gården var ju skuldsatt högt över takåsen och mina krafter äro klena — och inte vet jag hur det skulle ha gått, om inte Hemslöjden hade hjälpt mig, så att jag fått bättre modeller och glasyrer och haft överseende med mig i början — mina första försök i finare lergods voro inte för vackra! — Vi hålla också ihop här — mor sköter djuren, syster Tilda hushållet och jor-

EVA:

— Ej med tanke på det unga släkte bleka små, som närts med torvtig spis.

JUNGFRUN:

— Vad just detta spökat i min hjärna: tanken på de undernärda barn, ingen mor, som hinner fostra, värna — undra se'n att de bli gatans flarn.

EVA:

— Vad det gläder mig, att tankar väckas hos de unga. Fylle de vårt värv! Med oss gamla kanske tiden gäckas — Gör ni resten fördomsfritt och djärvt!

FRUN:

— Menar ni att småningom försvinna eller skaffa er en högre lön?

EVA:

— Bäggedera! En gång när var kvinna blir en syster —

JOHANNA:

— Då blir världen skön!

FRUN:

— Tror ni då på jämlikhetens rike, detta drömda sagolika land?

EVA:

— Ja, men först skall värdet för vår like göras klart, fast valkig är hans hand.

Arbetet blir sedan ingen börda, aktning blir den idoge beskär.

Ingen parasit skall frukter skörda, alla giva samhället sin gård.

Kvinnorna, som bygga hemmens lycka, som tyranner icke mötas mer.

Styrkan skall ej mer den svage trycka, moderligt varann man bistånd ger.

Samma fostran för vår unga skara, samma lärdom vid den vises bord. Ingen skall förmer än nästan vara, sanning lysa över all vår jord.

Målet: Ärlig strävan för varandra, ädel tävlan för var individ, händer, trofast tryckande varandra, det är lyckolandet, där är frid.

FRUN:

— Tack! Det var ändå den bästa läxa, jag har också lärt den ganska fort. Varmt jag önskar att er klubb må växa, sprida ljus som hitintills den gjort.

Nu jag lärt, att när vi rösträtt kräva bör vi hävda rätten i vårt hem. När för moderskydd och barnavård vi sträva och när lagens stöd begärs åt dem

då få vi ej egna plikter glömma . . . — vem har er lärt tänka sunt och klart?

EVA:

— Arbetsmödan, hjärtan såra, ömma cke minst vår press, som skjutit fart.

Pressen, är den icke folkets lunga? Den var sjuk och hela folket led, men den frisknat till, och gamla, unga börja tänka, handla, ta' besked.

JUNGFRUN:

— Ja, jag tycker varje blad, var tidning är en plog, som nya fårör kör.

EVA:

— Som vi bör giva ökad kraft och spridning — frun bör också läsa som vi gör.

FRUN:

— Jojomensan Eva, så hon säger, sådant vill min man ej veta av.

EVA:

— Därför går vi också skilda vägar.

JUNGFRUN:

— Tack för rådet, Eva, du nu gav.

Knepet vet jag, tidningarna mina läser frun, dock främst vår Morgonbris.

JOHANNA:

— Frun dig sedan lånar böcker fina.

EVA:

— Så blir både frun och jungfrun vis.

FRUN:

— Kära ni, hur går det se'n med tvätten? Denna frågan, tror jag, tarvar svar.

EVA:

— Framtidsstaten nog planerar sätten till välsignelse för en och var.

JOHANNA:

— Tänk om var kommun en gång vill bygga tvättinrättning, strykhus — allt ni vet så att alla få gå rena, snygga.

JUNGFRUN:

— Kanske lösen blir elektricitet!

Vet ni vad jag tänkt invid min bräda, när jag gnott på lillens hakelapp? (Håller upp en hakelapp för publiken.)

Samhället till hjälp oss kommer träda, vi få bara trycka på en — knapp. (Gör härvid en gest som förtydligar.)

(Ridå.)

den — ja, hon får förstås ha en dräng till hjälp. Tildas man är min främste medhjälpare i krukmakeriet och så är jag så glad, att min yngste bror, som är klen till hälsan, kan få stanna hemma och arbeta i verkstaden. En ny ladugård ha vi byggt och om vi sköta oss, måste det gå — krukmakeriet är inte en dålig biförtjänst i ett småbrukarehem. Vi äro så glada och lyckliga åt vårt arbete samman för vårt lilla hem, så att själva svårigheterna och misräkningarna bara tyckas oss goda — de driva oss liksom bättre ihop att taga nya tag för Kvarnbacken. Bara jag hade en bättre ugn, och om bara gården låge litet närmare stationen, så vi sluppe de långa tunga körsolorna! Men nu ropar Tilda:

— Fru B. kan då också verkligen behöva en bit mat efter den långa promenaden och en kopp kaffe att skölja ned lerdammet med!

Då solen sjönk vandrade jag genom skogen tillbaka från det gästfria lilla hemmet och de arbetsglada människorna.

— Det finnes ändå ingenting på jorden så roligt som att vara krukmakare, hade fröken Björnberg upprepat i avskedets stund.

Jag kunde förstå det, förstå det härliga i att känna sig äga makt att utvinna formens och färgens glädje ur den tunga, döda grå lerklumpen, makt att skapa av jordens stoft och genom sitt arbete skänka andra människor något av skönhetens oförgångliga livsvården.

Elisabeth Wärn-Bugge.

Tjänarinnorna och arbetsförmedlingen.

Stockholms Tjänarinneförening hade torsdagen den 6 mars offentligt möte i sin lokal Tunnelgatan 14 för att diskutera detta ämne. Föreståndaren för Stockholms stads arbetsförmedling, direktör S. Gruvman, höll därvid ett intressant inledningsföredrag.

Tal. anförde den ökade svårigheten här att få goda tjänarinnor, medan det finns övernog beträffande arbeterskor och restaurangpersonal. Han tolkade detta som beroende på tjänarinnans icke tillgodosedda anspråk på fritid och på för lågt värdesättande av henne och hennes arbete. Tal. trodde att det vore fel att tro, att tjänarinnans arbete betalades sämre än annat. De privata kommissionskontoren (nära 70 i Stockholm) ha i stort sett gjort mycken oreda för både tjänarinnor och hem, bl. a. i det de ha för litet urval av platser och platsökande, vilket undvikas genom en central offentlig anstalt. Att ännu här i Stockholm kommissionskontoren sammanlagt kunna uppvisa en dubbelt så stor förmedlingssiffra som stadens anstalt berodde på felaktiga föreställningar, att den senare led brist på goda tjänarin-

nor och goda platser och tanken att avgiftsfriheten skulle bidra till att skapa denna brist samt på ett planmässigt motarbetande från en del av de privata anstaltens sida. De senare ha intresse i stor omsättning genom ombyten och skaffa sig ibland inkomster dels genom falska annonser om obefintliga begärliga platser, varmed lockas till inskrivning, och dels genom att föreslå tjänarinnorna byten, medan de äro i tjänst under lockande uppgifter. De taga ofta oskäliga extraavgifter under förespeglningar om god plats, som sedan visar sig vara allt annat än god. På framställning av stadens arbetsförmedling har överståthållareämbetet nu förbjudit kommissionskontoren att mot tjänarinnans vilja behålla originalbetyg, och sålunda ha de mist en utväg att hålla kvar de sökande. Hela platsanskaffningsväsendet har hittills från lagstiftningens sida alldeles försumrats.

Under diskussionen talades om stadens arbetsförmedlings utfrågningar och om schablonmässig behandling av sökande. Herr Gruvman besvarade detta med att frågorna avsågo att skaffa de lämpligaste innehavarna och att särskilt frågan om de tjänstsökande ha barn eller anhörig att försörja oftast uraktlåtes, särskilt alltid ifråga om husliga tjänarinnor. Talaren trodde vidare, att en viss korthet i behandlingen måste förekomma och i alla fall är bättre än kommissionsfruaras låtsade vänlighet. Under diskussionen föreslogs vidare särskild expedition för tjänarinnor för hemmen, för vilka redan nu särskilt väntrum finnes i stadens anstalt.

Slutligen antogs enhälligt följande resolution:

”Tjänarinnor i Stockholm, samlade till möte för att diskutera sin ställning till den offentliga och till den privata platsförmedlingen, uttala här enhälligt sin sympati för den förstnämnda såsom varande den lämpligaste, när den har de största möjligheterna att tillgodose de breda lagrens krav på en effektiv och billig arbetsförmedling. Det synes dock av rapporterna från arbetsförmedlingen, som om den ej vunnit önskvärd framgång i konkurrensen med det privata initiativet ifråga om förmedling av husligt arbete. Mötet anser att en omorganisation i denna del av verksamheten borde ske och uttalar sig för att en särskild expedition för husligt arbete borde upprättas, när den närvarande kombineringen med tillfälligt arbete ej är vidare lämpligt samt att personalen nedlägger all sin energi på att göra denna art av platsförmedling så populär som möjligt för såväl den arbetsgivande som för den arbetssökande. Till sist vill mötet till alla tjänstsökande rikta en kraftig vädjan att ej lägga sina slantar på de privata kommissionskontoren, vilka icke alltid visa sig motsvara de krav man har rätt att ställa på en arbetsförmedlande part, utan i

stället begagna sig av den offentliga avgiftsfria platsförmedlingen och därmed bidra till densammans utveckling och bestånd.”

Svenska föreningen för moderskydd och sexualreform

hade lördagen den 29 mars offentligt möte i Stockholm, varvid fröken Anna Lindhagen höll föredrag ”Om barnpensionering och bidrag från försörjliga försörjare”. Med den stora och rika erfarenhet Anna Lindhagen som fosterbarnsinspektris har om förhållandet, eller rättare missförhållandet mellan de övergivna eller ogifta mödrarna och deras barn, fastslog fröken L., att det i grund och botten är den ekonomiska frågan, som härvid avgör så många barns öde; med siffror påvisade tal., att ett förvånande stort antal gifta kvinnor och barn bli lika löttlösa ifråga om försörjning av mannen-fadern som de flesta ogifta kvinnor med barn.

Tal. framhöll, att vad som behöfves göras är att söka göra allt för att hjälpa och understödja modern i att själv få behålla och fostra barnet — icke blott som nu t. ex. här i Stockholm, där ett fåtal mödrar genom s. k. spädbarnshem beredes tillfälle att behålla och vårda barnet ett år — vilket ofta blott har till resultat, att skilsmässan mellan mor och barn blir så mycket svårare — utan hellre genom att söka trygga moders och barns rätt till försörjning underlätta moderns uppgift som uppfostrare. De förslag som väckts i denna riktning ha sett mera ståtliga ut än vad de varit verkligt givande, tänk, sade tal.: moderskapsförsäkring! Barnpensionering, men dock i realiteten, för dem det gäller, utan motsvarande betryggande betydelse. Tal. slutade med att förorda en rättsinstitution med uppgift att hjälpa mödrarna och skyddande barnens rätt. (Sammanfattningen av dessa förslag meddelas å följande sida.)

Därefter talade borgm. J. Petterson om ”de oäkta barnens rätt” och gav en intressant historisk och från olika länders lagstiftning sammanfattad redogörelse, framhöll att barnet bör äga rätt till verkligt underhåll; man borde fordra att mannen betalade underhåll åt modern en längre tid efter barnets födelse, samt att fadern bör underhålla barnet efter sina ekonomiska villkor och att barnet ovillkorligen må ha rätt att få veta vilka dess föräldrar äro.

Båda tal. formade sina anföranden till en fordran på rättvisa åt alla dessa tusenden förbisedda.

M a j k e n.

Till de uppdrag, som redan givits lagberedningen och fattigvårdslagstiftningskommittén, bör lämpligen vid innevarande års riksdag uppdragas åt lagberedningen att även avge förslag om

att särskild myndighet får sig ålagt att bevaka barnens rätt gent emot försörjare,

att myndigheterna skulle förpliktas att utge bidrag till barns underhåll i förskott, såvida åliggande underhållsbidrag ej godvilligt utbetalas, och att sådant förskott kan erhållas redan innan dom i saken är fallen och utan att sådant bidrag räknas såsom erhållen fattigvård,

att med bibehållande av ogift moders rätt att vara sitt barns naturliga förmyndare genom denna eller annan myndighet detta förmynderskap kan fråntagas modern om barnet vanvårdas och medel mottagas för dess vård genom det allmänna,

att frånskild och övergiven hustru får sin rätt gent emot barnafadern även bevakad genom samma myndighet samt

att i den händelse förslaget till barnpensionering i sin nuvarande form av riksdagen blir antaget, detta ej må antagas på andra villkor än att av barnafadern även utkräves bidrag.

En ny berättelse av Alma Jæger,

»Fabriksflickans växlande öden» börjar 1:sta majnumret. Red. påminner om, att Alma Jægers förra berättelse »Mors upplevelser» mycket uppskattades av Morgonbris' läsekrets.

Agitationsskrift för Kooperationen.

Kvinnornas Andelsförening Svenska Hems upplysningsnämnd har utgivit en praktisk agitationsskrift. Den inledes med en instruktiv artikel »Vad menas med Kooperation» och lämnar sedan en historik över föreningens verksamhet och utveckling samt intressanta skildringar från andelsaffären Elanto i Hälsingfors, stor bageri- och mejerirörelse, och från det kooperativa mejeriet i Basel, som år 1911 transporterade till Basel 19,070,795 kg. mjölk.

Vidare finnes en praktisk artikel angående Kooperativa förbundet med talande siffror om dess storartade utveckling och framgång.

Flera artiklar vore att bemärka. Skriften erhålles kostnadsfritt om den rekvideras från »Svenska Hems» Upplysningsnämnd, Mästersamuelsgat. 3, Stockholm. Vi uppmana klubbarna att rekvidera och sprida den.

HÄLSINGBORGS KVINNOKLUBB.

Klubben firar i dagarna sin trettonåriga tillvaro.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Örebro kvinnoklubb.

Ar. hava förflutit sedan Örebro kvinnoklubb hade någon runa i Morgonbris, varför klubben nu uppdragit åt undertecknad att genom tidningen ge en liten resumé av den senare tidens arbete.

Örebro kvinnoklubb, som den 16 sistlidne oktober ingick i sitt 9:de arbetsår, har just aldrig haft något synnerligen stort medlemsantal. Den stora mängd arbetarekvinnor, som finnas här, ha — av oförståelse för klubbens uppgifter eller av andra skäl — föredragit att stå utanför. På senaste tiden har klubbens medlemssiffra ytterligare decimerats, men ännu återstår en liten kärntrupp, som trots all slöhet och alla motgångar ännu inte kastat yxan i sjön utan alltjämt söker att genom möten och föredrag sprida upplysning bland kvinnorna.

Så har doktor Gärda Lidforss av Geijerstam hållit 2 föreläsningar om »Kvinnlig hygien» och »Veneriska sjukdomar och deras betydelse», båda föreläsningarna synnerligen praktiska och väl besökta. Vid ett par av klubbens möten har red. K. Eriksson hållit gedigna och belysande föredrag i moderskapsförsäkrings- och folkpensioneringsfrågorna.

I frågan om prostitutionens reglementering hade klubben den 5 mars anordnat opinionsmöte, därvid fru Frida Stéenhoff höll ett utomordentligt väckande och känsligt föredrag, däri hon skarpt gisslade samhällets och lagstiftarnas sätt att gå tillväga mot de stackars prostituerade kvinnorna. Mötet var besökt av 300 personer, vilka enhälligt antog den föreslagna resolutionen.

Dessutom har klubben ofta haft små gemytliga samkväm för medlemmar och deras familjer.

Som av ovanstående synes har klubben, trots sin fåtaliga numerär, på bästa sätt sökt fylla sin uppgift och vi vilja nu med dessa rader mana kvinnorna att skaka av sig sin likgiltighets slummer och med all kraft taga upp kampen mot orättvisor och förtryck. De lagförslag, som närmast beröra kvinnorna och mot vilka en opinion landet runt nu hålles på att resas, visa med all önskvärd tydlighet, att vi ej få slå oss till ro. Därför, kamrater i kvinnoklubbarna, framåt till hängiven, oförtruten kamp för våra idéer och våra krav!

Efter alla motgångar, som kvinnorörelsen haft att bekämpa, skall — det hoppas vi — en dag komma en frisk bris, som skall fylla våra segel och föra oss framåt till frihet, till människorätt!

En hjärtlig hälsning till alla Morgonbrisläsarinor från Örebro kvinnoklubb genom Ref.

Från Nyköpings allm. kvinnoklubb.

Vi vilja härmed landet runt låta våra partikamrater veta, att även vi i vår lilla män deltagit i det stora arbetet, att försöka få våra arbetande kvinnor mer vakna och intresserade för sitt eget bästa. Vår klubbs medlemssiffra är ej så stor som vi önska, men vi hoppas alltfört på mera förståelse för våra idéer och för arbetarekvinnans upplysning i socialt och politiskt hänseende. Ofta är det ju familjebekymmer, som taga våra kamrater från oss. De hinna inte och orka inte med mer än tänka på hemmet, barnen och hushållet och så det ekonomiska trycket, som ständigt står hindrande i vägen.

I febr. hade klubben årsmöte och erhöll styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet. Till styrelse omvaldes Annie Sander och Georgina Jonson samt nyvaldes kamraterna Elin Lund, Teckla Eriksson och Gertrud Andersson. Under året har klubben avhållit 11 ordinarie och ett extra möte och styrelsen har hållit 13 protokollförda sammanträden. Ett möte med föredrag av doktor Anna Klara Romanus-Alvén samt en vis- och sagoafton av fru Greta Holmgren har klubben avhållit. Bägge anordningarna vore mycket talrikt besökta. Basar har även anordnats och lämnat ganska god behållning.

I december hade klubben en särdeles lyckad och angenäm familjefest, till vilken alla klubbmedlemmarna och basarkommitterade inbjudits. Till förmån för en av medlemmarna har å frivillig lista genom klubben insamlats 32 kr. 85 öre. Direkt ur kassan har till en annan medlem skänkts 10 kr.

Bland frågor som diskuterats kan nämnas: den Palmiska agitationen mot nykterhetsrörelsen, moderskapsförsäkringen, fattigvårdsväsendet, skol-, tull- och nykterhetsfrågor, humanitär barnalstring m. fl. Till kommunen har även inlämnats frågor till gemensam diskussion.

Inkomster och utgifter balanserade under året på 319 kr. 92 öre.

En hälsning till alla soc.-dem. kvinnor och en uppmaning till alla arbetarekvinnor att ingå i klubbarna och deltaga i arbetet sändes från Nyköpings allm. kvinnoklubb genom G-a J-n.

Från Malmbergets socialdemokratiska kvinnoklubb.

För några dagar sedan avhöll klubben sitt årsmöte under fru Alma Petterssons ordförandeskap. Klubbens inkomster ha uppgått till kr. 1,047.76 och utgifterna till kr.

934:33, vadan behållningen till 1913 utgör kr. 113:43. Under det gångna året har klubben avhållit 24 ordinarie möten, därunder två gemensamt med Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb. Klubben har tagit initiativet till återupptagande av arbetet i kooperativa kvinnogillet. Klubben har under året anordnat föredrag av fru Agda Östlund från Stockholm samt varit representerad vid fattigvårdskursen i Kiruna. Av tidningen Morgonbris har försålts 150 ex. pr månad.

I enlighet med revisorernas tillstyrkan tillerkändes den avgående styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet för 1912 års förvaltning. Under året ha 15 nya medlemmar ingått och medlemsantalet utgjorde vid årsskiftet 54. Till styrelse för innevarande år valdes fruarna Anna Tegman, ordf., Hilma Lundberg, sekr., Anna Håkansson, kassör, Maria Sandgren, v. ordf. och Amanda Viklund, v. sekr., med fruarna Anna Edlund och Anna Hallberg som suppleanter. Revisorer blevo fruarna Alma Pettersson och Lovisa Dahlberg med fruarna Josefina Jönsson och Hilma Johansson som suppleanter.

Från Eskilstuna kvinnoklubb.

Från Eskilstuna nu igen! tänker nog Morgonbris läsare. Ja, se klubben här har tillsatt en referent, som skall referera det viktigaste som behandlas på mötena och då fördrar den något också. På tal om referent så manar exemplet till efterföljd. Alldeles för litet synes till i Morgonbris från kvinnoklubbarnas arbetsfält. Kanske beror det på, att liksom hos oss det ej varit någon särskild som fått i uppdrag att referera. Det är ju så intressant att få del av varandras arbete; många lärdomar kunna ju därigenom hämtas.

Nu till referatet. Utom de ord. mötena sedan årsmötet har klubben anordnat ett möte i folkpensioneringsfrågan. Red. C. E. Svensson redogjorde för frågans förhistoria och för det nu föreliggande förslaget innehåll.

Fru Agda Östlund höll därefter ett föredrag, vari hon ägnade förslaget en kritisk granskning, synnerligast ur speciell kvinnosynpunkt. Tal. betonade att kritiken från kvinnohåll avsåg att vinna avsevärda förbättringar i förslaget och således icke vore av nedrivande natur. Tal. påpekade även inledningsvis att i kommittén som uppgjort förslaget suttit endast tvenne män med frinnad åskådning, nämligen hr Branting och häradshövding Åkerman. Det vore säkerligen dessa män vi ha att tacka för att förslaget ändå är så bra som det är, utan dem skulle det givetvis varit sämre, och det vore därför oriktigt att, som skett, ge dessa män skulden för att förslaget är så dåligt som det är. Tal. anmärkte på pensionernas knapphet, bristen på förebyggande åtgärder, invaliditetsbegreppets oklara utformning samt kvinnornas ogynnsamma ställning i förslaget. I denna sistnämnda fråga hävdade talarinnan att kvinnor och män borde jämnställas. Mot den från fattigvårdshåll kommande uppfattningen att förslaget genomförande skulle hämma sparsamheten reagerade tal. kraftigt. Slutligen betonade tal. ytterligare att det var i förhoppning att förslaget icke måtte antagas utan avsevärda förbättringar, som kvinnorna föra sin opposition mot dessamma.

Mötet beslöt, sedan flera resolutionsförslag framlagts, att inskränka sig till att uttala sin fulla anslutning till de synpunkter som anlagts i fru Östlunds föredrag.

Mötet var tyvärr fåtaligt besökt.

Den 2 mars, den internationella kvinnodagen, var fru Ruth Gustafson här och höll ett med starkt bifall mottaget föredrag över ämnet: "För medborgarrätt, för människorätt".

Söndagen den 16 mars var möte med samkväm (klubben har sådant 3:dje söndagen i var månad på vintern), då religionsundervisningen i skolorna diskuterades. Efter en livlig diskussion antogs följande uttalande:

"Emedan religionsundervisningen i vår tid icke har någon som helst praktisk betydelse för barnens uppfostran, utan fastmer bidrager till begreppsförvirring och motsä-

gelsor vid undervisningen i naturvetenskap, bör denna förändras till en fullt konfessionslös historieundervisning."

Efteråt vidtog servering av kaffe, saft och tårtor m. m. T. O.

Från Trelleborgs kvinnoklubb.

Den 5 sista december hade sex-år förlutit sedan Trelleborgs soc.-dem. kvinnoklubb bildades och har densamma under denna tid haft att kämpa med svårigheter av flera slag, men trots allt dock hållit sig uppe. Medlemsantalet har aldrig varit synnerligen högt och i synnerhet efter storstrejksåret sjönk det ned till en obetydlighet. Under sistförlutna året har dock en liten ljusning inträtt, ehuru vårt samhälle alltjämt är ett synnerligen svårarbetat fält, då det gäller att väcka kvinnornas intresse för det sociala och politiska livet.

Klubben har under det gångna året haft ord. möte en gång i månaden, därvid frågor av skilda slag diskuterats. Tvenne större offentliga möten ha dessutom anordnats med red. Gunnar Löwegren och fru Emma Flood som talare. Den 30 nov. och 1 dec. hade klubben anordnat basar, vilken gav ett överskott av omkr. 100 kr., varav kr. 45:54 anslags åt den på platsen befintliga barnkrubban. Klubben deltog med ombud vid Skånes distrikt för kvinnoklubbars konferens i Malmö den 11 aug. 1912.

Till styrelse för 1913 har utsetts Olivia Nordgren, ordf., Mathilda Friberg, sekr., Hilda Nordborg, kassör, Karolina Jönsson, v. ordf., och Kerstin Andersson, v. sekr.

Internationella kvinnodagen, den 2 mars, avhöll klubben ett festligt möte med anledning av dagens betydelse. En klubbmedlem höll därvid ett kortare anförande i rösträttsfrågan, framläggande en del synpunkter på detta kvinnornas rättvisa krav på fullt medborgerskap, vilket krav väl numera knappast skall kunna tillbakavisas längre i vårt land, trots allt motstånd mot dessamma. Trodde dock att kvinnornas rösträtt till en början komme att verka tillbakagång för arbetareklassen, detta på grund av den stora okunnighet i sociala spörsmål och det ringa intresse som i allmänhet råder bland våra kvinnor. Ett gott kommer den dock bl. a. att medföra: arbetareklassens män bli tvingade att söka få kvinnorna med sig, något som hittills försumrats i hög grad. Och det kommer att bli av stor betydelse för vårt land att kvinnorna få sitt ord med i de frågor, som avgöras i den lagstiftande församlingen. Därför böra vi socialdemokrater kraftigt framhäva kravet på full politisk medborgarrätt åt Sverges kvinnor.

Efteråt vidtog samkväm för klubbens medlemmar.

Den 13 mars hade klubben anordnat ett stort offentligt möte i dyrtidsfrågan, vilket blev mycket vällyckat och var besökt av ett par hundra personer. Red. Gunnar Löwegren från Malmö höll härvid ett praktiskt och innehållsrikt föredrag, däri han på ett briljant sätt belyste orsakerna till dyrtiden i allmänhet och den särskilt nu rådande dyrtiden. Tal. påpekade även de åtgärder, som vore att vidtaga mot densamma, bland vilka vore tullarnas successiva sänkning och stark uppslutning kring Kooperationen. Berörde även sockerfrågan och hur farligt det kunde bli för den konsumerande allmänheten om trustväsendet finge för stort insteg i vårt land, vilket visat sig redan nu vid sockerfrågans avgörande, där både regering och riksdag fallit till föga för den mäktiga sockertrusten. Efteråt beslöt mötet enhälligt göra följande uttalande:

Mötet anser att såväl stat som kommuner i första hand böra ingripa för att på något sätt stävja den alltjämt fortsatta prisstegringen på livsfrönodenheter, ävensom att arbetarna mera än hittills böra ansluta sig till såväl den kooperativa som den fackliga och politiska rörelsen, för att genom sammanlutningens makt vidtaga de åtgärder som äro lämpliga för åstadkommandet av billigare levnadsvillkor.

O—a N—g—n:

Ur Åtta Kvällar.

En bok för bönder och jordfolk
av Carl Larsson i By.

Du Per och jag med för resten stodo som barn och sågo efter solen och gräto av längtan att få veta vad som fanns bortom skogen. Ja, nu vet vi vad som finns där bortom. Där ligger Vikabergs socken med bondbyar, bruk och gårdar som i Botbo och Gropen, och tror du inte att i dessa gårdar står pojkar på stolar och undrar på detta eviga västersolens land. Jo då, säkert. Och så i oändlighet väster om varandra, tills vi komma jorden runt tillbaka till Färnebo socken, som ligger öster om oss. En hel kedja av längtande barns själar som så att säga stirra varandra i nacken runt hela jorden. Och har den ena egentligen något som den andra inte har? Något olika är det ju och en del äro ju fattigare och en del rikare, men detta är oväsentligheter. Sitt liv ha de i sina händer alla, och den första som inser det ofruktbara i denna längtan och letar rätt på sig själv i sin egen omgivning är den klokaste. Numera behöva inte vi uppsöka livet utan det uppsöker oss, och världen desslikes.

Jorden är grunden för allt, från den kommer allt i första hand. Den är grundkapitalet och skall till sist inlösa alla mänsklig hetens växlar. Och detta arbete är vårt att offra våra liv och våra krafter på att först skapa ett jordvärde och sedan förränta det. Ett arbete som borde överstiga mänskliga krafter, och som också börjar överstiga den svenska bondens krafter. Att det inte gjorts det för beror på att han som typ är som du säger Lars, världens allra starkaste och till samhällsgrundval lämpligaste material. Men samhällsbyggnaden som skall vila på hans arbete har blivit för tung, därför att den blivit för invecklad och för belastad och vi bevittna hur grunden sviktar och gesig.

— Ja, det är svåra tider vi leva i, suckade Anders.

— Svårare ha de varit, sade Lars. När de utländska fogdarna på Engelbrekts tid plågade och utsögo oss, då var det väl värre.

— Värre var det kanske, medgav Per, men inte hopplösare. Fogdarna, Jösse Eriksson och de där kunde vi slå ihjäl, men våra nutida utsugare komma vi inte åt. Upplöpp och uppror äro förbjudna numera. Och vi komma ingenstans nu bara för att vi äro så tryckta på alla sidor. Våra skaror smälta ihop mer och mer, hoppet överger oss, och vi smittas alltmera av tidens allmänna förflackning. Var och en är nu sig själv närmast, och om en av de våra lyckats komma ur eländet, så hjälper han till att förtrycka de övriga som ännu sitta i klistret.

— Och föraktade äro vi av hela folket. Bondbasse och bondtjuv heta vi i städerna och bondlandet kallas med omätligt förakt den jord, vars ränta vi skola skapa och erlagga. Har vårt olyckliga stånd en verklig vän i hela samhället? De bästa bland de andra klasserna äro snälla mot oss ungefär som vi äro snälla mot våra kor som v

mjölka, ja inte riktigt på samma vis, för vi se alltid till att våra mjölkor ha fullt upp av vad de behöva, ty då mjölka de ju vida bättre, men hur många av våra vänner ha förstånd om att medverka till realiserandet av ditt politiska program Lars — ett starkt bondestånd? Äro de riktigt snälla skriva de artiklar och dikter till oss och kela med oss som någon sorts lek-saker. När vi gå och slå på en äng i skjort-ärmarna och i folkdräkter helst, så kan en målare få tag i oss och göra en tavla som en bankdirektör sedan kanske köper och har på sin vägg. Tavlan andas sol och ljus och jordpoetisk idyll, därför att de tunga tankarna och de eviga bekymren hos staffagefigurerna inte syns. Hade jag blivit konstnär som jag tänkte, så skulle jag lan-cerat en ny konst där det osynliga kommer fram i färgerna, och då skulle ni sett tavlan sådan den verkligen varit.

Tjänarnas och lantarbetarnas fackliga organisationer i Tyskland.

(Till Morgonbris från Int. fackför-
eningskorrespondensen.)

De båda yngsta fackliga organisationerna i Tyskland äro tjänarnas och lantarbetarnas förbund. Båda organisationerna bildades under 1909 för arbetarekategorier, som i rättsligt avseende stå långt efter arbetarna i allmänhet. Lantarbetarna och tjänarna äro ej såsom de övriga arbetarna underkastade yrkesförordningen utan tjänstehjonsstadgandena, av vilka i Tyskland finnas 44 och vilka nästan alla förvägra arbetarna föreningsrätten. Arbetsgivarna hava enligt tjänstehjonsstadgandena rätt att genom polisen låta återhämta arbetare som begått kontraktbrott; en del tjänstehjonsstadganden giva arbetsgivarna även rätt att aga de hos dem anställda tjänarna.

Även i annat avseende äro lantarbetarna och tjänarna sämre ställda än yrkesarbetarna. Kost- och logiväsendet, som tjänarna nästan allmänt äro underkastade, samt ersättnings delvisa utgående in natura, vilket nästan allmänt gäller för lantarbetarna, bringa arbetarna inom dessa båda yrkesgrupper, i synnerhet lantarbetarna, i ett vida större beroende, än vad fallet är för de yrkesarbetare, vilka ävenledes fortfarande hava kost och logi hos sina mästare. Därtill kommer, att de arbetare, som äro underkastade tjänstehjonsstadgan, ej stå under arbetsreskyddslagarna, och i de fall där arbetareförsäkringen tillämpas på dem sker det i regeln under andra villkor än för yrkesarbetarna. Så t. ex. äro lantarbetarna och tjänarna ej sjukförsäkringspliktiga i alla tyska stater och där de äro det, tillhöra de de kommunala sjukkassorna, på vilkas förvaltning och verksamhet de försäkrade medlemmarna ej hava något inflytande och som därför i sin verksamhet stå betydligt efter de andra

sjuk-kassorna. Tjänarna äro ej underkastade olycksfallsförsäkringen och för lantarbetarna äro bestämmelserna ytterst bristfälliga.

Allt detta utgör även orsaker till de sorgliga löne- och arbetsförhållandena, särskilt på landet, men även bland tjänarna i städerna, samt anledningen till att allt flera personer inom dessa förvärvsgrenar vända sitt yrke ryggen för att såsom yrkesarbetare tjäna sitt bröd i industristäderna. Från 1895 till 1907 har antalet lantarbetare sjunkit från 2,356,440 till 1,975,245 och tjänarnas antal från 1,313,957 till 1,249,383.

Men de från dessa båda yrkesgrupper kommande arbetarna och arbeterskorna bilda sätillvida en fara för industristädernas yrkesarbetare som de öka de arbetslösa armé och inverka försämrande på arbetsförhållandena genom att de ej äro vana vid att sätta sig till motstånd mot arbetsgivarnas bemödanden att göra arbetsvilkoren för sig fördelaktiga, och vidare ej äro vana vid att ställa ens de minsta anspråk på livet. Även de tjänare i städerna, som övergå till yrkesarbetet, utgöra på liknande sätt billiga och villiga arbetskrafter. Även dessa hava i följd av sättet för sin avlöning helt andra föreställningar om pennningens värde än de arbetare, som med sin arbetsförtjänst måste bestrida alla sina utgifter, även de för bostad och föda.

Alla försök att inverka på lagstiftningen till förmån för dessa arbetaregrupper hava slagit fel. Här visade sig ånyo, att arbetarna äro hänvisade till självhjälp, om de vilja förbättra sin levnadsställning. För de under tjänstehjonsstadgan levande yrkesgrupperna är det dock icke lätt att utöva självhjälp, varför de organiserade arbetarna överenskommo om att understödja dem i detta bemödande. De i de fria fackföreningarna organiserade arbetarna lämna därför tjänarnas och lantarbetarnas förbund materiellt och moraliskt bistånd. Det har visat sig att solidaritetstanken även vinner insteg i dessa arbetaregrupper, och att trots alla svårigheter organisationen inom nämnda yrken utövar betydligt inflytande på arbetsförhållandena. För båda kategorierna bildades genom beslut på en fackföreningskongress fackförbund och ställdes medel till förfogande.

Tjänarnas förbund bildades 1 april 1909. I några städer funnos redan bland tjänarna lokala föreningar, vilka anslöto sig till förbundet. Vid slutet av 1911 utgjorde medlemsantalet 5,751 i 38 avdelningar.

Det förnämsta resultatet av förbundets verksamhet är erbjudandet av rättshjälp åt sina medlemmar. Genom förbundsförtroendemännens direkta ingripande och genom vädjande till domstolarna har man i många fall lyckats erhålla andra betyg åt tjänarna samt förmå arbetsgivarna att utlämna flickornas tillhörigheter och att utbe-

"NU ÄR DET MINSANN INTE SVART ATT
FA EN FIN OCH BRA TVÄTT SE N VI
FÄTT KRONANS TVÄTTPULVER"

Partilager i Stockholm hos **Daw. Dahl**,
Triewaldsgränd 3. Allm. tel. 252 52. Riks.
29 07.

Partilager för landsorten hos **A.-B. Tekn.**
Fabr. Kronan i Karlstad. Ordertelefon 10 89.

tala den ofta under månader innehållna lönen. Därjämte söker förbundet att genom upprättandet av upplysningsbyråer, platsförmedlingskontor och läselokaler undandraga sina medlemmar de yrkesmässiga platsförmedlarnas inflytande samt giva dem tillfälle att på ett gagneligt sätt tillbringa sin lilla fritid i kretsen av kolleger. Där man lyckas upprätta några platsanvisningsbyråer, kan man även direkt inverka på löne- och arbetsvilkoren. Detta har redan många gånger ägt rum. Genom avslutandet av privata avtal hoppas man även så småningom kunna få bukt på tjänstehjonsstadgandena. Därjämte har förbundet upprepade gånger riktat inlagor till kommunernas och staternas lagstiftande församlingar för att förskaffa sina medlemmar fördelar.

För en månadskontingent av 50 pf. erhålla medlemmarna en förbundstidning samt rättshjälp och sjukhjälp.

Forts.

Lilla Maja.

Lilla Maja levde ett kort liv. Var knappt ett år förrän hon gömdes i jorden.

Ändock lever lilla Maja friskt i minnet hos sina syskon, fastän det är över tjugu år sedan hon gick bort. Det är underligt, tycka syskonen, att de just minnas lilla Maja; de ha ju varit så många och flera äro döda — men så är det.

Hon skulle inte få heta Maja utan Mia, förklarade mor, men syskonen ville att hon skulle heta Maja.

— Mor, hon har blå ögon, hon skall heta Maja! Mor, hon är född i maj, hon skall heta Maja! Mor, börja inte blommorna i skogen växa i maj?

Instinktivt tyckte syskonen, att Maja var en liten blomma och att hon var så ren som sjön är endast när isen nyss brutit loss.

Maja blev nu också ett litet underbarn. Hon var inte mer än en sex sju månader, när hon förstod att väcka syskonen, som skulle till skolan. Hon skrattade och skrek och klappade i

Nya Banken

— STOCKHOLM —
Spårkassa $4\frac{1}{2}$ proc.

händerna tills att de kommo upp, och då var glädjen omätlig över att ha lyckats.

Nu var det nog så, att mor väckte barnen, men så måste hon fort ut till bagarn för att köpa bröd och försöka komma i tid för att få med av det som var från föregående dag, för det blev litet mera. Ty hos lilla Maja var det mycket fattigt. Men att den väckningen ej var tillräcklig, hade lilla Maja upptäckt. I gengäld lärde nu syskonen lilla Maja att gå. Det var hela eftermiddagens arbete och glädje och det lyckades gott. Den som dock var mest glad var nog lilla Maja. Nu behövde hon inte längre skrika och slå i sina små händer eller rycka far i skägget, så att han skrek, utan nu kunde hon gå omkring och ruska i sängarna.

Men det varade ej länge. Maja gick bort från mor och far och syskon.

Hennes lila liv skulle man nu tycka meningslöst. Men skall man döma så?

— Tänk, vad allting verkade ljusst och lätt, när Maja levde, minns ni det barn? brukar mor fråga. Jag förstår inte, vad det var med den flickungen, men allting blev mycket tyngre, sedan hon gick bort.

En fläkt av poesi i ett fattighem var hennes liv.

S.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring & sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiärbefrielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. förmåner.

Arbetarebanken

Avdelningskontoret: Kungsgatan 2
Betalar högsta Sparkasseränta.

Arbetare! Kooperatörer!

Köp Edra Arbetskläder hos
Kooperativa Syfabriken Linnéa,
Stora Vattugatan 5, 2 tr.

Majdemonstrationerna

Till årets majdemonstrationer har partistyrelsen såsom festmärke antagit

Den röda prästkragen

vilken i dagarna börjar distribueras till alla de kommuner som rekviderat. Kommuner icke ännu rekviderat, torde fortast möjligt göra detta. Föreningar, klubbar, loger och dra organisationer eller partivänner på alla sådana platser, där kommuner icke finnas icke själva hemtaga partiets demonstrationsmärke, äga rätt att rekquirera detsamma. Den röda prästkragen sändes endast mot postförskott och kostar 15 kr. pr 100 st., 7: 50 pr 50. Ävenledes utkommer i år partiets sedvanliga

1:sta-Maj publikation

med bidrag från olika pennor och med praktiska illustrationer och konstreproduktion. Omslaget är tecknat av konstnären Nils Kreuger. Kommuner, som ännu icke insänt kvititioner å »1 maj», torde omedelbart göra detta. Till föreningar, klubbar, loger och skilda partivänner å platser, där kommunerna icke själva hemtaga »1 maj», lämnas en skriftlig rekvisition och mot postförskott publikationen ifråga efter 18 öre pr ex. Försningspriset är 25 öre.

Må majblomman och maj-publikationen spridas ut över hela landet även till minsta vrå!

Rekvisitioner ställas till Partiexpeditionen, Barnhusgatan 16, Stockholm.

Sv. Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden

Folkpensionering.
Folkförsäkring.
Livförsäkring.

Förmånligaste försäkringsvillkor.

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.
Kommendörsgatan 25.
Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.
Fleminggatan 59 B.
Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta $4\frac{1}{2}$ proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisation

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. å Bryggeriarb.-f. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korr fru A. Frösell, Västmannag. 48, 4 tr. A tel. 286 58. Kassörskan träffas för upp tredje fredagen kl. 7 e. m. första månad varje kvartal å Bryggeriarb.-förb. exp.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje mågen varje månad i Folkets Hus' lilla sal 8,30 e. m. Styrelse

Hälsingborgs soc.-dem. kvin

klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje mågen i månaden i Folkets Hus F-sal kl. 8 e. Sjukkasen har uppbörd andra möte månaden. Styrelse

Gellivare soc.-dem. kvinnokl

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje dagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Folkets Hus. Styrelse